

LONDRA

29 MAI 1593

Am patru lumânări și o seară înainte în care să-mi scriu istorisirea. Mâine voi încredința aceste hârtii ultimului meu prieten credincios. Dacă scap cu viață de ziua de mâine, ne vom aprinde pipa cu ele. Dar, de nu mă voi întoarce, l-am îndrumat să le tănuiască într-un loc în care să zacă timp îndelungat fără a fi scoase la lumină, cu nădejdea că, atunci când aceste pagini vor fi găsite, vor domni alte vremuri și cuvintele mele vor fi cântărite de ochi cinstiți.

Cititorule, nu îmi pot închipui în ce viitor trăiești. Poate că lumea e un loc schimbat, în care oamenii sunt cinstiți, iar războiul, nevoile și pizma sunt toate nimicite. De e așa, te vei minuna de faptele actorilor în această biată piesă plină de patimi. Dar, dacă sunteți oameni ca noi, vei înțelege poate, iar, dacă sunteți într-adevăr oameni ca noi, nu vei învăța nimic, deși îți dăruiesc singura lecție ce merită învățată, că cel mai de preț câștig e

viața. Oricum ar fi viitorul, dacă citești aceste cuvinte, află că ele sunt cuvintele unui om care a știut cum să trăiască și care a murit de o moarte nefirească și nedreaptă. Și ceea ce urmează este istorisirea întocmai a împrejurărilor ce au dus la uciderea mea.

Mă numesc Christopher Marlowe, cunoscut de asemenea drept Marle, Morley, Marly, drept Kit, drept Xtropher, fiul unui cizmar din Canterbury. Se spune că odraslele pantofarilor umblă desculțe. Noi nu o duceam chiar atât de rău, dar tata nutrea o dragoste pentru frumos ce trecea dincolo de mijloacele sale și care a năruit averea familiei. I-am moștenit gusturile, dar nu mi-am dorit și datoriile sale, așa că am avut mereu nevoie de bani și am cutezat mult acolo unde alții poate ar fi dat înapoi.

Am fost un copil isteț. Deșteptăciunea mea a fost adusă la cunoștința unui cavaler din vecinătate, care mi-a plătit o vreme școala. Ani mai târziu avea să mă judece pentru omor¹, fără să mă privească o singură dată în ochi, deși știam că mă recunoscuse fără urmă de îndoială.

La șaptesprezece ani l-am făcut pe un arhiepiscop bătrân să creadă că singura mea dorință era să intru în sânul Bisericii. Mi-a făcut rost de un stipendiu la Universitatea Cambridge, unde am fost ademenit într-o tainică lume a umbrelor, în care mi s-au dat încredințări

¹ În septembrie 1589, Marlowe a fost închis (timp de douăsprezece zile) în faimoasa închisoare Newgate pentru că se duelase, posibil din pricina unor datorii, cu un anume William Bradley (dramaturg cu totul minor), care fusese însă până la urmă ucis (conform documentelor oficiale, în legitimă apărare) de către un cunoscut al lui Marlowe, poetul Thomas Watson, venit să-i despartă pe cei doi. În cele din urmă, Marlowe și Watson au fost achitați. (n.red.)

că îmi pot ajuta țara ajutându-mă în același timp și pe mine. Așa s-a și dovedit, și, când a părut că s-ar putea să ~~mi~~ primesc diploma din pricina multelor absențe și a zvonurilor că hoinărisem pe unde n-ar fi trebuit¹, însuși Consiliul de Coroană al reginei a dat încredințare că îndeplineam însărcinările ei și că nu trebuie să fiu pedepsit pentru că lucrasem cu folos în slujba ei.

Mai târziu m-am mutat la Londra, după cum am știut mereu că se va întâmpla, și am pus pe jar lumea teatrului. Bărbații ieșeau de la *Masacrul din Paris* cu zvâcnete în mână cu care mânuiau sabia. Iar când s-a jucat *Faust*, unii au spus că însuși Lucifer a fost acolo, curios să vadă cum era înfățișat. Da, nu e nici o înfumurare să spun că piesele mele au fost o izbândă măreață, iar Christopher Marlowe ajunsese atât de vestit încât auziseră de mine până și în iad. Și astfel am făcut schimb între două împărății ale nopții, închipuindu-mi că m-am născut sub o stea norocoasă.

Am o fire zvânturatică. Am căutat adesea primejdia și chiar am îmboldit pe alții la violență de dragul petrecerii. Cel mai mult îmi place ceea ce nu pot ajunge², și recunosc că m-am folosit de prietenie, de stat și de Biserică în scopuri proprii. Mărturisesc că am încălcat legile lui Dumnezeu și ale oamenilor, căindu-mă prea puțin. Dar, dacă mor mâine, voi fi dus la groapă un om nedreptățit.

¹ Aluzie la zvonurile că Marlowe ar fi fost simpatizant al catolicismului și că ar fi petrecut timpul printre studenții Colegiului Englez din Rheims, centru al catolicismului englez, de unde se trimiteau spioni în Anglia, într-o vreme în care catolicismul era prigonit aici. Se spunea chiar că Marlowe ar fi vrut să devină preot romano-catolic. (n.red.)

² Un celebru vers rostit de maleficul Duce de Guise în actul I, scena a II-a, din *Masacrul din Paris*, afirmă: „Mai mult ca toate-mi place ce nu pot ajunge”. (n.red.)

De mi-aș fi făurit cu mâna mea această soartă, aș întâmpina-o nu cu bucurie, ci plecând capul în fața biruinței dreptății. Însă, așa cum stau lucrurile, dacă mâine mă așteaptă moartea, fângăduiesc să dau piept cu ea blestemând oamenii și pe Dumnezeu.

*

Povestea mea începe pe 19 mai 1593. Întreaga lună mă lăfăisem la Scadbury, conacul de la țară al ocrotitorului meu, Thomas Walsingham. Din pricini pe care le voi lămuri curând, m-am trezit după ce trecuse de prânz, dar, când am dat deoparte obloanele, ziua părea nou-nouță. Parcă pășisem pe un alt tărâm. O lume brăzdată de lumina soarelui. Am rămas la fereastră bucurându-mă de lipsa duhului Londrei la fel de mult ca de prospețimea naturii, apoi m-am așezat la masa de scris, unde am lucrat asemeni celui mai zelos dintre învățați până când soarele înaintă puțin câte puțin cât jumătate din cer și peste slovele mele se așternu umbra. Am lăsat cerneala ultimelor stihuri să pătrundă în pagină și, când primejdia mănjirii fu trecută, am încuiat manuscrisul la adăpost în ladă, vârând un fir de păr din cap prin lacăt – o veche măsură de pază, luată mai mult din obișnuință decât de nevoie.

Îmi făcusem un obicei să mă plimb prin pădure la căderea serii. În timp ce scriu, îmi iscodesc amintirile, întrebându-mă dacă săptămânile petrecute răzlețit la țară, ferindu-mă de ciuma care amenința din nou orașul¹, nu

¹ În prima parte a anului 1593, teatrele din Londra au fost din nou închise sub amenințarea ciumei (același lucru se întâmplase în 1592 din iunie până în octombrie). (n.red.)

mă făcuseră cumva nerăbdător. La urma urmei, eram obișnuit cu du-te-vino-ul vieții de teatru, cu lupanarele Londrei, cu lumea îndoielnică a fățarnicilor și mijlocitorilor. Dar, când privesc îndărăt către această plimbare la sfârșitul unei zile fără cusur, mi se pare că a fost cel mai tihnit ceas din viața mea. Nu știam că fiecărui pas al meu îi răspunde o bătaie de copită a calului soliei ce gonea pe drumul dinspre Londra către Scadbury. Soarta se apropia în galop să mă-nâlnească.

Aveam multe la care aș fi putut chibzui în acea după-amiază. Întâmplările din seara dinainte ar fi trebuit să îmi fie cele dintâi în minte. Dar eu nu mă gândeam la nimic în timp ce pășeam prin pădure. Adică, nu mă gândeam la nimic anume. În visarea mea cu ochii deschiși se împleteau vedenii plăcute: stihurile la care lucram¹; bucatele ce vor fi puse pe masă la cină; coapsele unei femei cu care mă culcasem iarna trecută; închinarea pe care aveam să o întocmesc pentru Walsingham; cât de nespuse de frumoase arătau violetele mov ghemuite pe pământ; întrebarea dacă m-ar prinde bine un pieptar de aceeași culoare. Toate amestecate cu mulțumirea că sunt atât de norocos. Credința în dragostea ocrotitorului meu, sângele curgându-mi plin de vlagă prin vine, buna primire de care eram incredințat că se vor bucura stihurile mele când mă voi întoarce în sfârșit la Londra. Văd acum că eram cam încrezut în desfătarea mea și, dacă aș avea vreo pornire către eresurile băbești, aș putea bănuî că am

¹ E posibil să fie vorba de poemul epic *Hero și Leandru*, început de Marlowe în martie 1593 și rămas neterminat. (n.red.)

adus asupra mea urgia nemulțumindu-l pe Dumnezeu cu înfumurarea mea. Dar astfel de gânduri sunt lipsite de noimă. Când face ticăloșii, omul nu are nevoie de ajutor nici din partea lui Dumnezeu, nici a Diavolului.

Soarele alunecă mai jos dincolo de frunziș. Lumina verde a pădurii se adânci, umbrele copacilor se lungiră, tăindu-mi calea ca niște zăbrele încrucișate. Am simțit că se apropie amurgul și am pășit prin fâșiile de lumină și întuneric întrebându-mă dacă să le folosesc drept metaforă.

Natura nu face osebite între soare și umbră, bine și rău.

N-am zărit pe nimeni, dar pădurea era în taină la fel de înțesată ca o stradă londoneză. Lighioane de zi și de noapte își încrucișau cărările, nevăzute în asfințit. Păsările își însemnau fiecare cuprinsul ei cu ciripituri și dihăanii mititele, abia trezite pentru vânatoarea noptatică, foșneau pe sub frunzele căzute, fugind din calea mea. Greierii își scârțâiau cântul răgușit, iar vântul biciuia vârfulurile copacilor, făcându-le să șuiere. Dar orice mulțime își are priveghetorii ei tăcuți, și o dată am zărit făptura mlădioasă a unei căprioare, tremurându-mi la marginea privirii.

— Așa e, am rostit cu glas tare, niciodată să nu lași garda jos. Apoi am râs, pentru că eu însumi lăsasem garda jos plimbându-mă neînsoțit prin pădure la căderea nopții. Îmi amintesc că m-am oprit să îmi aprind pipa, încredințat că fumul va alunga roiurile de musculițe care îmi zburătăceau prin preajma capului, apoi am pășit mai

departe, încrezător că voi putea ajunge la conac înainte să se întunece.

Astfel trecură ultimele mele clipe netulburate. Nu l-am văzut pe bărbatul care a intrat călare nepoftit în curte, n-am auzit binecunoscutul tropot al copitelor pe pietre și nici n-am văzut cum își dă nebunește ochii peste cap calul asudat din pricină că fusese mânat prea iute. Dar m-am întors la timp ca să recunosc obișnuita îngâmfare a solului regal, care mă întâmpină cu o bună-cuviință disprețuitoare și cu poruncă din partea Consiliului de Coroană ca numitul Christopher Marlowe, dramaturg, să se întoarcă neîntârziat la Londra.

*

Înmulțește sau împruținează oare fiecare izbăvire sorții de izbândă ai unui om? De fiecare dată când răzbește să scape sau se strecoară printre învinuiri oare își șlefuieste iscusința sau își micșorează doar porția de noroc?

Gândul că mai fusesem chemat în fața curților de judecată și a consiliilor și scăpasem cu doar o lună sau două de întemnițare¹ mi-era slabă mângâiere pe când mă îndreptam spre Londra în spinarea unui cal împrumutat, din nou sub arest. Mi-am amintit de un oștean între două

¹ Afară de incidentul duelului din 1589, Marlowe mai fusese acuzat în ianuarie 1592 de fabricare de bani falși în orașul olandez Flushing (în olandeză, Vlissingen), dar învinuirile fuseseră retrase înainte ca scriitorul să ajungă în Londra; în mai 1592, de tulburarea liniștii publice, pentru care primise o amendă; în septembrie 1592, de atacarea unui croitor cu un băț și un pumnal. Acest ultim caz fusese rezolvat de părți fără a mai apela la judecată. (n.red.)

vârste pe care îl văzusem odată silit să se dueleze în fața unei cârciumi din Shoreditch¹. Omul avea faimă de bun spadasin, dar, când începu lupta, nu fu în stare să pareze ceea ce odinioară respingea cu ușurință. Tăișul potrivnicului își găsisse ținta, iar învingătorul în sute de încăierări se prăbușise cu un geamăt, mai mult de uimire decât de durere. Ucigașul strigase biruitor. Dar eu știusem atunci că viețile celor ce izbândesc sunt adesea scurte, și acum acest gând se întoarse, ca să-mi răpească orice alinare adusă de amintirea primejdiilor din trecut.

Walsingham trimisese pe cineva în oraș ca să cerceteze împluternicirea solului. Se adeverise că nu era vreun șarlatan venit să mă ducă de nas cu o amendă mincinoasă sau mită fără rost, ci un sol adevărat, trimis chiar de către Consiliul de Coroană – cei mai puternici oameni din țară. Oameni care te pot trimite la moarte sau la cazne sau te pot ține în așteptare toată viața, prevestind învinuire ce nu vor veni niciodată. Care nu răspund decât în fața lui Dumnezeu, a reginei și între ei.

Poate că galopul calului m-a dus cu gândul la cele petrecute cu o seară în urmă. Dar, oricum, în viață am aflat că frica deseori inspiră gânduri de dragoste, iar, dacă nu de dragoste, atunci de dorință.

Ocrotitorul meu, lordul Walsingham, e un bărbat falnic, bine întocmit în toate felurile. Cu oase tari și chip

¹ Cartier de la periferia Londrei în care fusese construită, în 1576, prima sală de teatru a orașului. La scurt timp, aici au apărut și alte teatre, pentru care Marlowe scria piese. El însuși locuia în apropiere. La vremea aceea, Shoreditch era o zonă destul de rău famată, împestrătată de localuri dubioase. (n.red.)

frumos, obârșia aleasă i se cunoaște după mersul nestăjenit, după ușurința cu care râde. Ne călăuzea în taifasurile noastre de la cină cu un farmec care-i dezmințea neîndurarea din privire. Îmi amintea de celălalt Walsingham, vărul său, căpitanul iscoadelor¹, păianjenul din mijlocul unei pânze de uneltiri, și îmi păzeam cuvintele, de teamă ca nu cumva ocrotitorul meu să fi moștenit meșteșugul bătrânului.

O dusesem bine la Scadbury. Mă obișnuisem cu vinuri bune și tovărășie augustă și știam că îmi va fi greu să mă întorc la viața de poet când mi se va încheia sorocul. În noaptea dinaintea arestării mele, Walsingham și cu mine cinaserăm doar noi doi, deși masa fusese pusă ca pentru un ospăț. Claponi fierți cu portocale și mirodenii, miei și iepuri la proțap, tocăniță de ciocârlie și salată de varză cu rozmarin. N-am dat atenție verdețurilor din acea seară, dar mă gândesc acum că vreuna dintre slujnice, cunoscătoare a graiului florilor, ar fi luat aminte și ar fi cunoscut ce urmează.²

Walsingham ședea în capul mesei, eu, în dreapta sa, ca un supus de pe vremuri. Felurile de mâncare se perindau unul după altul, dar am băgat de seamă că

¹ Referire la Francis Walsingham (cca 1532–1590), șeful vastei rețele de informatori și mesageri secreți ai reginei Elisabeta, un maestru al intrigilor. Era vărul mai în vârstă al lui Thomas Walsingham. Mulți speculează că Marlowe a lucrat în serviciul său (la vremea la care se petrece acțiunea romanului, Francis Walsingham era mort, și Marlowe trecuse, probabil, în subordinea succesorului acestuia, Robert Cecil). (n.red.)

² Aluzie la faptul că rozmarinul simboliza din vechime aducerea aminte, în particular rememorarea celor morți. (n.red.)

Walsingham mânca puțin și bea mai mult decât îi stătea în obicei. M-am luat după el, ținându-i isonul pocal după pocal, astfel că, la vremea când slujitorii au strâns farfuriile și li s-a spus să plece, eram amândoi beți și încântați unul de tovarășia celuilalt. Noaptea se întunecă și mai mult, lumânările ardeau mocnit, iar fumul de la pipele noastre înconjură încăperea ca un alai de năluci venite să se alăture chefului.

Sunt momente când cursul unei seri se schimbă pe nesimțite. Toți se culcaseră afară de noi doi când se întâmplă asta. Walsingham mă apucă de umăr, în răspuns la vreo glumă pe care o făcusem, strângându-mă ca din dragoste frățească, dar lăsându-și mâna pe spinarea mea o clipă sau două mai mult decât s-ar fi cuvenit. Am șovăit, călăuzit deodată doar de simțuri, adulmecându-i mirosul înțepător, auzindu-i răsuflarea joasă. Dar cei care știu să ia aminte la semne știu și cum să răspundă. Beția mi-a îndulcit uimirea. L-am priceput și i-am atins brațul cu mâna, abia simțit, ca să-i arăt că încuviințam. Când Walsingham se aplecă înspre mine și îmi șopti propriile mele stihuri:

Unii jurau că e fecioară-n straie de bărbat,
Căci nurii săi erau bărbaților pe plac¹,

am știut cum stă treaba. Venise vremea să îi acord ocrotitorului scrierilor mele *le droit du seigneur*.

¹ Versuri din *Hero și Leandru*, aduse deseori, ca și citatul următor, drept argument al teoriei că Marlowe era homosexual (sau cel puțin bisexual). (n.red.)

Când Walsingham îmi încăleacă bustul, cu pieptul său lat, cu mädularul țeapăn pe care se deslușeau vinele umflate, mi-a venit în minte un centaur încordându-și spinarea. Vedenia aceasta dăinui în tot răstimpul cât scula lui îmi astupă gura. Mirosul de mare și de sudoare și biruința asupra poeziei mele luară în mintea mea înfățișarea unui cal alb care aleargă pe un țărm nisipos și tare sub copite. Izbiturile nestăpânite ale mädularului învârtoșat al oblăduitorului, care repezeau capul poetului în tăblia de pat, căpătară iuțeala unui galop, până ce lordul se slobozi cu un geamăt, ținându-și mädularul care zvâcnea înfipț între buzele mele, pentru că, într-un fel, plăcerea nu avea cum să-i fie deplină până când gura care îi citea slove atât de frumoase nu avea să înghită tot ce îi putea da Walsingham.

După aceea mi-am ațintit privirea la baldachinul întins deasupra patului, nădăjduind că simțământul de tovarășie nu se risipise. Lordul se aplecă și îmi ciufuli părul, apoi, pe când descăleacă, încheie stihul, punându-mă pe mine în mijlocul lui:

Marlowe, ziceau, bărbat că e știind,
ești plămădit pentru-al iubirii-alint.

Amintirea mă făcu acum să zâmbesc, deși îmi răsuci parcă un pumn în pânțele.

*

L-am întrebat pe sol dacă știa temeiul arestării mele, dar drept răspuns n-a făcut decât să ridice din umeri.